

Білошенко В.О., студентка
Донецький державний університет управління
м. Донецьк, Україна

РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Трансформація вітчизняної системи бухгалтерського обліку згідно з вимогами міжнародних бухгалтерських та аудиторських стандартів, прийнятих національних стандартів та Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій привели до істотної перебудови методології бухгалтерського обліку і необхідності перегляду питань його організації, зокрема обліку витрат за елементами.

Нові економічні умови значно розширюють можливості підприємств у визначенні правил ведення облікової політики. Вітчизняні підприємства, виходячи з вимог господарювання, можуть самостійно визначати конкретні методики та форми організації бухгалтерського обліку, обирати методи оцінки виробничих запасів при їх віднесенні на витрати виробництва, способи і методи обчислення собівартості продукції [1].

До цих пір історики не прийшли до єдиної думки щодо періоду часу, до якого можна віднести появу бухгалтерського обліку. У спрощеному розумінні та відповідно з сучасним визначенням бухгалтерський облік являє собою інформаційну систему, яка відображатиме рух усіх матеріальних і нематеріальних активів господарюючого суб'єкта. Багато вчених вважають, що основи сучасного обліку були закладені при рабовласницькому ладі: у Єгипті, Римській імперії, Стародавньої Греції. До того часу у цих цивілізацій вже були добре розвинені обмінні операції, відбувалися угоди, які сьогодні назвали б бартером: торговцям було відомо, як можна з вигодою для себе обміняти продукти харчування, наприклад, на вироби і предмети побуту. У той час з'явилося найважливіше економічне поняття - норма витрати. Нормами визначалося кількість продуктів, які видаються рабам. Звичайно, облік вівся в кількісному вираженні, але відрізнявся арифметичної точністю і послідовністю.

Достовірно відомо, що першими містами, де подвійний запис стала застосовуватися на практиці, стали Венеція і Флоренція, а автором ідеї і основоположником італійської системи бухгалтерського обліку вважається італієць Лука Пачоллі. Основними заслугами італійського вченого вважаються: опис подвійного запису та обґрунтування необхідності її застосування при веденні будь-якої господарської діяльності, розробка першого плану рахунків для систематизації обліку руху різних цінностей і виведення залишків, визначення предмета бухгалтерського обліку як інформаційної системи, створення переліку всіх існуючих торговельно-господарських операцій.

Дотримуючись принципів бухобліку, згідно Л. Пачоллі, можна було правильно відображати рух активів, так як тепер бухгалтер знав, які регістри

він повинен заповнювати, з якою періодичністю і послідовністю, які підсумки повинні бути тотожними.

Л. Пачоллі першим прийшов до висновку про необхідність вести облік безперервно, послідовно, наростаючим підсумком, тому кожна господарська операція відображалася у відповідному журналі (принцип хронологічної запису), а підсумкові обороти переносилися в узагальнюючий документ - Головну книгу (принцип систематичного запису). Лука Пачоллі не забув розглянути такий важливий предмет господарських відносин між суб'єктами, як торговельну угоду, з точки зору умов її проведення і зобов'язань сторін.

Найважливіші висновки були зроблені Л. Пачоллі, бухгалтером, економістом і юристом. Коротко сформулювати суть висновків Л. Пачоллі можна так: договір носить двосторонній характер, і всі зобов'язання по ньому повинні бути визнані обома сторонами, тобто ніхто не може бути визнаний в односторонньому порядку боржником або верітелем. Л. Пачоллі першим встановив юридичну відповідальність учасників угоди за виконання її умов. З'явилися поняття «дебіторська та кредиторська заборгованість». Подальший розвиток бухгалтерського обліку тісно пов'язане з появою виробництва, розвитком банківської системи, встановленням міжнародних зв'язків, зростанням ролі цінних паперів, участю держави в економічному житті країни [2].

Ефективність фінансового аналізу безпосередньо залежить від повноти і якості використовуваної інформації. В даний час у вітчизняній літературі склався спрощений підхід до реалізації фінансового аналізу, орієнтує його на використання виключно бухгалтерської (фінансової) звітності або в дещо ширшому плані – на дані бухгалтерського обліку. Таке обмеження інформаційної бази звужує можливості фінансового аналізу і, головне, його результативність, оскільки залишає поза розгляду принципово важливі для об'єктивної оцінки фінансового стану фактори, пов'язані з галузевою належністю господарюючого суб'єкта, станом зовнішнього середовища, включаючи, в першу чергу, ринок матеріальних і фінансових ресурсів, тенденції фондового ринку, а також ряд інших суттєвих факторів, наприклад, фінансову стратегію власників і керівного персоналу. Ігнорування цих факторів призводить до помилкової оцінки фінансової стійкості господарюючого суб'єкта [3].

Аналізуючи вітчизняний досвід з питань обліку та обрахування витрат промислових підприємств, потрібно зазначити таке.

По-перше, принципи організації обліку витрат найбільшою мірою відповідають тим, які використовуються в країнах Західної Європи. Тобто дотримання таких принципів у веденні обліку витрат, як періодичність, автономність, безперервність, початкової вартості, притаманні для українських підприємств. При цьому варто визначити, що вже в умовах переходу до ринкової економіки в чинному законодавстві України щодо ведення бухгалтерського обліку, зокрема й обліку витрат, відбулися якісні зміни в напрямках наближення таких систем до загальноєвропейських вимог. Це потрібно вважати важливим і позитивним фактором для входження економіки

України до європейських та світових ринків, зниження фінансового ризику вітчизняних і зарубіжних інвесторів під час створення спільних підприємств.

По-друге, у вітчизняній практиці, порівняно з розвиненими країнами, значно менше уваги звертається на оцінку ефективності використання витрат.

По-третє, недоліки законодавчої бази та фіскальна податкова політика держави спонукає підприємства до зниження результатів виробництва та завищення витрат на виготовлення і збут продукції. Численні перевірки фінансової і бухгалтерської документації з боку контролюючих органів, зазвичай, не дає очікуваних результатів. Більше того, така практика, за відсутності чітких правил поведінки перевіряючих органів та адміністрації підприємств, призводить до зниження ефективності такої роботи та підвищення непродуктивних витрат на її здійснення [1].

Література

1. Месєвра М. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу й аудиту витрат за економічними елементами /Месєвра М.Ю./ Збірник наукових праць Національного лісотехнічного університету України «Збірник науково-технічних праць». – 2011. – Випуск 21.8. – С. 306-315.
2. Людаєва С. Ю. Історія бухгалтерського обліку. [електронний ресурс]. – (режим доступу) <http://www.ab-solutions.ru/articles/bookkeeping/>
3. Ефимова О.В. Финансовый анализ на современном этапе развития экономики России. [електронний ресурс]. – (Режим доступу): <http://www.dissercat.com/content/finansovyi-analiz-na-sovremennom-etape-razvitiya-ekonomiki-rossii-teoriya-i-metodologiya#ixzz2TkY2kATk>.

